

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto
Rautatieäistenkatu 6

00520 Helsinki

Asia: M 17/2020 vp. Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista

Viite: Kirjallinen lausunto Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto kiittää mahdollisuudesta lausua asetuksesta ja kohdistaa lausuntonsa koskemaan varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto pitää otsikossa mainittuun asetukseen sisältyvien väliaikaisten rajoitusten jatkamista varhaiskasvatuksessa toukokuun 13. saakka perusteltuina.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on arvioinut koronavirusepidemian johdosta tehtyjen rajoittamistoimenpiteiden jatkamistarpeita 27.3.2020. Arvion mukaan on välttämätöntä, että nyt käytössä olevia epidemian rajaamis- ja muita toimenpiteitä jatketaan vähintään toukokuun 2020 loppuun saakka. Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto pitää perusteltuna, että päiväkotien toiminnan supistamista tulee jatkaa väestöä uhkaavan taudin leviämisen rajoittamiseksi. Henkilökontaktit päiväkodeissa tulee saada mahdollisimman vähäisiksi.

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto kiittää sivistysvaliokuntaa, että se painotti lausunnossaan (SiVL2/2020 vp) päiväkotien normaalia matalammista ryhmämuodostuskäytännöistä, jotta henkilöstöä suojataan vakavalta tartuntataudilta. Hyvä ohjeistus ryhmämuodostuskäytännölle olisi Valtioneuvoston kielto yli 10 hengen kokoontumisille. Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjeistaa kuitenkin, ettei päiväkotien toimintaa pidetä julkisena kokoontumisena, eikä tätä määräystä tule noudattaa. Tämä on huolestuttavaa, sillä tiedossa on tällä hetkellä jopa yli 20 lapsen lapsiryhmistä.

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto esittää, että ryhmämuodostuskäytännöissä tulee lisäksi pitäytyä mahdollisimman pysyvissä ryhmärakenteissa sekä henkilöstön että lasten suhteen. Pysyvät ryhmärakenteet tarkoittavat, ettei esimerkiksi lapsiryhmiä tule yhdistää päivän aikana lasten vähyyden vuoksi, jota normaalitilanteissa saatetaan tehdä esimerkiksi iltapäivisin. Selkeät viranomaisohjeet epidemian hidastamiseksi päiväkodeissa kuitenkin puuttuvat ja toimintaa järjestetään varsin vaihtelevasti.

On myös tärkeää turvata riskiryhmään kuuluvan henkilöstön mahdollisuus etätyöhön tai toisenlaisiin tehtäviin. Kunnissa tulee olla valmius myös mahdollisiin testauksiin, etenkin riskiryhmiin kuuluvan henkilöstön suhteen. **Yksikään varotoimi tällaisessa tilanteessa, jolloin vakava virusinfektio voi uhata väestöä ei ole liikaa.**

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagoginen tehtävä

Poikkeustilanteen aikana on ollut havaittavissa varhaiskasvatuksen yhteiskunnallinen tehtävän korostunut asema vanhempien työssäkäynnin mahdollistajana. Osin huomio on kohdistunut myös varhaiskasvatuksen perhe- ja sosiaalipoliittisiin tehtäviin. Nämä kuvaavat varhaiskasvatusjärjestelmän yhteiskunnallisten tehtävien moninaisuutta. Viime vuosina varhaiskasvatuksen koulutuksellinen eli pedagoginen tehtävä on ollut kuitenkin voimakkaan kehittämisen kohteena ja varhaiskasvatukselle on asetettu lainsäädäntötasolla vaativia pedagogisia tavoitteita. Kehittäminen juontuu tutkimustiedon tuomasta ymmärryksestä varhaiskasvatuksen koulutuksellisen tehtävän vaikuttavuudesta lasten myöhemmälle elämälle.

Varhaiskasvatuksen pedagoginen tehtävä ja sen vaikuttavuus on tärkeää muistaa myös poikkeusaikana.

Etenkin nyt poikkeusolosuhteen jatkuessa tulee kiinnittää huomio siihen, miten lapsille turvataan mahdollisuus säilyttää yhteys sekä omaan päiväkotiryhmään että varhaiskasvatuksen opettajan pedagogiseen toimintaan.

Esiopetuksen toteuttaminen poikkeusjärjestelyin

Asetusmuistion yksityiskohtaisissa perusteissa todettiin, että esiopetuksen toiminnan painopiste on sosiaalisten taitojen edistämisessä. Esiopetuksen tehtävä on perusopetuslain ja esiopetussuunnitelman perusteiden mukaan edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Esiopetuksen keskeinen tehtävä on edistää myös lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestään oppijana. Esiopetuksella on myös suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen toteuttamisessa ja samalla oppimisvaikeuksien ehkäisemisessä. Esiopetus luo näin pohjan lapsen oppimispolulle. Toiminnan painopiste ei suinkaan ole sosiaalisten taitojen edistämisessä, vaikka ne tärkeitä edistettäviä taitoja ovatkin.

Yksityiskohtaisissa perusteissa todettiin myös, että esiopetuksen toiminta on ryhmämuotoista ja poikkeusoloaika on lyhyt, eikä näin edellyttäisi poikkeuksellisia opetusjärjestelyjä. Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto toteaa, että toiminta on ryhmämuotoista myös perusopetuksessa ja poikkeusajan kesto on sama myös perusopetuksessa. Nämä eivät voi olla kestäviä perusteluja jättää esiopetus poikkeusjärjestelyjen ulkopuolelle.

Esiopetuksessa olevat lapset osallistuvat tavallisesti usein vielä kesäaikana varhaiskasvatukseen saman opettajan ja lasten kanssa. Nyt kysymyksessä voi olla jopa ensi elokuulle kestävä tauko lasten varhaiskasvatukseen osallistumisessa. Varhaiskasvatuksella ja esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla oppimisvaikeuksien ehkäisemisessä. Esiopetuksen mukaista toimintaa tulee järjestää ja edistää samoin kuin perusopetuksessa, myös etäyhteyksien, kuntien parhaaksi katsomallaan tavalla. Tätä tehdään jo esiopetuksessa eri puolilla Suomea.

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto kiittää sivistysvaliokuntaa sen painottaessa lausunnossaan valmiuslaista (SiVL2/2020 vp), että asetuksen 3 §:n mukaisesti tulee edistää ja mahdollistaa etäopetus myös esiopetuksessa. **Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto esittää, että etäopetuksen mahdollisuutta ja sen toteutuksen tapoja tulee edistää myös varhaiskasvatuksessa.** Jo nyt on tiedossa kuntia, joissa kotona oleviin lapsiin on otettu jopa 40 minuutin etäyhteyksiä päiväkodeista päivän aikana ja varhaiskasvatuksen opettajat ovat lähettäneet lapsille säännöllisesti etätehtäviä. Lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajat ovat olleet säännöllisessä yhteydessä koteihin lasten oppimisen tuen osalta.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lasten välinen yhteys on hyvä säilyttää myös poikkeusaikana ja vastuu tästä yhteydestä tulee olla varhaiskasvatuksen opettajalla. Erityistä huomiota on hyvä kiinnittää niihin lapsiin, jotka puhuvat suomen- tai ruotsin kieltä toisena kielenään ja säilyttää näiden lasten yhteys näihin kieliin.

Osassa kuntia vaikuttaa olevan osin epäselvää, että asetusmuutoksella ei ole muutettu varhaiskasvatustilain (540/2018) säännöksiä. **Varhaiskasvatustilain tulee noudattaa edelleen päiväkodeissa, varhaiskasvatustilain perusteiden mukaisesti.** Nämä ohjausasiakirjat korostavat pedagogiikkaa ja varhaiskasvatustilain opettajien pedagogista kokonaisvastuuta lapsiryhmien toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta, arvioinnista sekä kehittämisestä. Tämän turvaamiseksi lapsiryhmissä tarvitaan poikkeusaikanakin varhaiskasvatustilain opettajia. Johtamisen merkitys myös korostuu poikkeustilanteissa. Päiväkotien johtajat näyttävät suunnan ja ohjaavat työyhteisönsä uusien toimintatapojen suunnassa kehittämään pedagogisesti painottunutta toimintaa, jossa lähtökohtana on pedagogisesti painottunut toiminta ja lapsen etu.

Lapsen oikeus oppimisen ja kehityksen tukeen tulee säilyä

On selvää, että lasten oppimisen ja kehityksen tuen tarve tulee lisääntymään varhaiskasvatustilain ja esiopetuksessa poikkeusolosuhteen takia. **Kiinnittämällä huomio sekä varhaiskasvatustilain pedagogiseen tehtävään että lasten oppimisen ja kehityksen tuen toteutumiseen varhaiskasvatustilain ja esiopetuksen etäopetuksessa ja -yhteydessä, voidaan vaikuttaa poikkeusolojen jälkivaikutuksiin merkittävästi.**

On tärkeää varautua myös poikkeusolojen jälkihoitoon varhaiskasvatustilain. Erityistä huomiota tulee kiinnittää esiopetusikäisten lasten kouluun tutustumiseen ja suunniteltuihin siirtymiin, jotka nyt poikkeustilanteen aikana jäävät suurelta osalta lapsia toteutumatta. Suurta huolta aiheuttaa ne lapset, jotka tarvitsevat tukea oppimiseensa. Tavanomaisissa tilanteissa näiden lasten siirtymät ovat ennalta hyvin suunniteltu. **Tämä tulisi huomioida ennen uuden toimintakauden alkua.**

Perusopetuksessa lapsella, joka saa tukea oppimiseensa, on oikeus osallistua lähiopetukseen. Huolimatta siitä, että varhaiskasvatustilain ja esiopetukseen pääsyä ei ole rajattu, on tärkeää viestiä selkeästi vanhemmille tästä mahdollisuudesta. Lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarvetta ei myöskään saa jäädä huomioimatta poikkeustilanteen aikana. Tätä puoltaa varhaiskasvatustilain (erityis) opettajan säännöllinen yhteys lapseen, jotka ovat kotona poikkeusaikana. **Varhaiskasvatustilain opettajien Liitto katsoo, että kuntien kannustaminen varhaiskasvatustilain opettajien säännöllisen yhteyden pitämisen edistämiseen kotona oleviin lapseen, olisi keino estää mittavampien inhimillisten ja sosiaalisten kärsimysten vaikutukset poikkeusolojen jälkeen.**

Lopuksi

Varhaiskasvatustilain Opettajien Liitto esittää lisäksi, että valmiuslain (1552/2011) täsmennetään varhaiskasvatustilain osalta. Valmiuslain 11 luvun 88§:n mukaan varhaiskasvatus on sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamista. Varhaiskasvatus on siirretty valmiuslain säätämisen jälkeen osaksi opetuksen hallinnonalaan vuonna 2013 ja kuten edellä todettiin, varhaiskasvatusjärjestelmää on kehitetty viime vuosina vahvaksi osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää. **Varhaiskasvatus tulee pikaisesti siirtää valmiuslain 15 luvun 109§:än opetuksen ja koulutuksen yhteyteen.**

Helsingissä 7. huhtikuuta 2020

Anitta Pakanen

Puheenjohtaja
Varhaiskasvatustilain Opettajien Liitto

Jaana Lahdenperä-Laine

Viestintäasiantuntija
Varhaiskasvatustilain Opettajien